

ENTREVISTA INVESTIGACIÓ

És gaditana, però Elvira Fernández se sent “una lleidatana més” després de més de trenta anys exercint de nefròloga a l'Hospital Arnau, primer com a adjunta, després cap de servei, catedràtica a la UdL i directora de l'IRBLleida, entre altres càrrecs. Una vegada

jubilada, s'ha instal·lat a Barcelona, però està al dia del que passa a Ponent “perquè m'interessa”. A més, continua vinculada amb el territori des del Bus de la Salut, una iniciativa “pionera, única”, que veu amenaçat el finançament per l'aturada que va suposar la pandèmia.

«El Bus de la Salut salva vides i estalvia en despesa sanitària»

Elvira Fernández

NEFRÒLOGA, EXDIRECTORA DE L'IRBLLEIDA

ANNA SÀEZ

La pandèmia ha posat de manifest la fortalesa del sistema sanitari... i els seus punts febles.

La crisi econòmica i les retallades van anar deteriorant el sistema sanitari català, ja ho advertíem des de feia anys. Molts centres hospitalaris tenen tecnologia obsoleta que s'ha de renovar. No volia parlar de política però si tinguéssim el finançament en Salut que té el País Basc tindríem al voltant de 2.500 milions d'euros més a l'any. En resum, que estem infrafinançats i això a la llarga es nota i quan hem patit un estrès en el sistema sanitari com el que ha provocat la pandèmia, ho hem passat malament. Hem tingut capacitat de reacció perquè hi ha un capital humà de professionals que ha sabut mantenir el nivell, però cal posar el focus a aconseguir més finançament.

Els primers mesos de pandèmia ni tan sols hi havia equips de protecció per al personal sanitari.

Però mai es va deixar d'atendre ningú, perquè aniria contra la naturalesa de la nostra professió. Hem tingut també el problema que no hem pogut prendre les nostres pròpies decisions. Els nostres polítics s'han hagut de sentir molt impotents. Però malgrat aquesta fricció, aquest drama sanitari s'està gestionant de la millor manera possible. I ara que estem amb un ritme de vacunació bo, hem de ser optimistes.

Que en menys d'un any disposéssim de vacunes evidència la necessitat d'invertir en investigació?

Espero que sí! S'ha pogut comprovar que si s'incentiva la col·laboració entre grups d'investigació es poden aconseguir moltes coses. Tenim diversitat de vacunes, i totes eficaces. Ara l'important és que arribin a tot el món. No estarem segurs fins que tot el planeta tingui accés a les vacunes. No és només una qüestió de solidaritat, és que si no ho fem tindrem sempre el risc de nous brots. O sigui que fins i tot per egoisme hem de treballar perquè l'accés a les vacunes sigui al més equitatiu possible.

Els polítics entenen que els resultats en investigació no solen arribar a curt termini?

Els terminis polítics són molt curts i la mirada mai no és llarga ni en investigació ni en prevenció. Tot el que no tingui un resultat immediat no es veu amb interès. A nosaltres ens passa això amb el Bus de la Salut. En prevenció no es veuen els resultats a curt termini. Si ets hipertensa, o diabètica, o tens una malaltia renal crònica no només pots morir-te en

la hipertensió, l'obesitat o la diabetis són veritables pandèmies en la societat occidental. El diagnòstic precoç és molt important perquè arriba quan els pacients són asimptomàtics. Al Bus de la Salut hem pogut identificar pacients que no sabien que tenien aquestes patologies. Per exemple, hem diagnosticat 2.731 prediabetis, en una etapa tan primerenca que es pot

és baixa en la meitat d'aquesta població i molt baixa en gairebé el 40 per cent d'aquestes 8.300 persones. Sabem, també, que 5.000 d'aquestes 8.300 que hem enquestat tenen una activitat física baixa. El 42 per cent té sobrepès i obesitat en el 36 per cent, i un índex de fumadors actius d'un 30 per cent. Tot això són bombes de rellotgeria i la nostra lluita és

perquè no explotin. Però malgrat que és un projecte pioner, únic, ens costa arribar a les fonts de finançament. I això que aquesta base de dades és un patrimoni científic de Lleida en el qual estan treballant nou grups d'investigació que publiquen en revistes internacionals de prestigi, i a això li queda encara molt recorregut. El Bus és car, òbviament, però hem fet tants quilòmetres que és com si haguéssim fet dos voltes i mitja a la Terra, i tot això és una gran inversió, una aposta científica de la qual estar orgullosos com a lleidatans.

Es troben amb problemes de finançament?

El projecte havia d'acabar a finals del 2021, però va impactar la pandèmia de la Covid i vam haver de suspendre l'activitat durant un any. Bé, de fet aquell any no vam estar quiets, perquè vam posar el Bus a disposició del sistema de salut sense cost per al sistema sanitari. Però, lògicament, hem perdut aquell any de la pandèmia i necessitem una pròrroga per acabar d'estudiar els 1.300 casos que ens han quedat pendents. Confiam que la Diputació ho entengui i recuperem el finançament. Ens preocuparia enormement que després de tota la inversió i de totes les dades no poguéssim finalitzar el projecte.

Què ha significat l'IRBLleida per a Elvira Fernández?

L'IRBLleida és un luxe, un privilegi. A Lleida se la coneix per la producció agroalimentària, però hi ha una altra riquesa, que és la del coneixement, que també la tenim. I el coneixement és el motor que fa desenvolupar-se els països.

És més difícil per a una dona ser científica?

Quan et dediques a la investigació és complicat compaginar la vida personal i la vida professional, perquè necessites invertir-hi moltes hores. Jo ho he pogut fer perquè la gent que tinc al meu voltant, fonamentalment la meua parella, m'ha donat suport, però moltes dones s'autolimiten. Però també és una qüestió d'actitud personal. Mai no he deixat que em trepitgin. Hi ha actituds prepotents per part d'alguns, per sort no de tots, que s'han de contrarestar.

X anys, sinó que necessitaràs una hospitalització que tindrà un alt cost sanitari. Però aquest estalvi en vides i en despesa sanitària no és immediat després d'aplicar les mesures de prevenció.

El Bus de la Salut és una iniciativa pionera que fa de la necessitat virtut i en una província amb un evident desequilibri territorial porta un equipament sanitari avançat a poblacions allunyades dels hospitals.

Un ciutadà que té un infart en un poble del Prepirineu no té les mateixes possibilitats de salvar-se que un de Lleida ciutat o un que visqui al costat del Clínic a Barcelona. Això és així. Hem de ser creatius. La telemedicina i les unitats mòbils són les nostres aliades. El Bus de la Salut elabora un diagnòstic precoç d'una sèrie de malalties cròniques de l'àrea cardiovascular que són, realment, pandèmies, perquè

evitar l'arribada de la diabetis. Hem diagnosticat hipertensió en 1.887 pacients que no sabien que eren hipertensos. N'hem pogut detectar també 4.540 que tenien un colesterol elevat... Això què significa? Significa salvar vides i un estalvi important en la despesa sanitària, perquè algunes d'aquestes malalties, com l'ictus, quan no maten poden invalidar-te. Tot això és una despesa enorme per a la societat.

Perquè encara que sapiguem que cal mantenir hàbits saludables, si no s'és conscient que tenim una malaltia...

El coneixement per part de l'individu fa que modifiqui els estils de vida amb el suport del sistema de l'atenció primària. Això és salut pública. Hem d'arribar abans que calgui acudir al sistema sanitari intervencionista. Hem estudiat 8.300 individus i sabem que l'adherència a la dieta mediterrània

«Per solidaritat o per egoisme, però les vacunes han d'arribar a tots els països del món»

«L'IRBLleida és una font de riquesa, perquè el coneixement també és un motor econòmic»

«Com a dona, mai no he deixat que cap col·lega em trepitgi»